

Звіт завідувача кафедри історії української літератури про роботу в 2021–2022 навчальному році

Олени МАТУШЕК,

доктора філологічних наук, доцента, завідувача кафедри історії української літератури філологічного факультету

1. Робота з кадрами

Склад кафедри історії української літератури:

Загальна кількість науково-педагогічних працівників – 13; ставок – 12,5.

Кількість докторів наук, професорів – 3, ставок – 2,5.

Кількість докторів наук, доцентів – 2.

Кількість кандидатів наук, доцентів – 8, ставок 8.

Кількість аспірантів денної форми навчання – 2, заочної форми – 3.

Порівняно з показниками 2020–2021 навчального року кількість ставок зменшилася на 0,5.

2. Навчальна робота

Загальне *навантаження кафедри склало 7357 год.* Воно виконане у повному обсязі, крім годин, що пов'язані зі зміною форми атестації із захисту бакалаврських робіт на атестаційний іспит (-175 годин).

Заняття протягом року велися у дистанційній формі.

Кафедра *забезпечує* викладання основних курсів для спеціальності 035 «Філологія», спеціалізацій 035.01 «Українська мова і література», 035.033 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша польська», 035.034 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша російська», 035.08 «Класичні мови та літератури (переклад включно)», «Германські мови та літератури, переклад включно» (035.41) та 061 «Журналістика». Викладачі кафедри також ведуть наукові семінари за основною спеціалізацією й пропонують свої курси для міжфакультетських дисциплін.

Викладацький склад кафедри забезпечує *читання всіх фахових курсів* та спецкурсів з історії української літератури, а саме: «Історія української літератури Х-XVIII століть», «Історія української літератури першої половини ХІХ століття», «Історія української літератури другої половини ХІХ століття», «Історія української літератури кінця ХІХ – поч. ХХ ст.», «Історія української літератури ХХ століття», «Історія української літературної критики», «Українська література в контексті культури», «Українська проза 20-х років ХХ століття», «Лірична поезія 20-40-х років ХХ століття», «Біблія і українська література», «Літературознавчий аналіз середньовічного й ранньомодерного тексту», «Літературне редагування», «Інтермедіальні аспекти української літератури», «Особистість і творчість Івана Франка в контексті епохи», «Українська література для дітей та юнацтва», «Українська драматургія 20-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст.», «Білоруська література», «Мілітарний дискурс української літератури ХХ століття», «Історія українського літературознавства» та інших.

З кожної дисципліни викладачі кафедри *розробили навчально-методичні комплекси*, оновили *робочі програми*, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів, питання до іспитів і заліків, пакети

екзаменаційних білетів, списки питань до контрольних робіт та іспитів, а також критерії оцінювання знань і вмінь студентів. Викладачі кафедри регулярно публікують навчально-методичні матеріали з відповідних дисциплін. У навчальному процесі широко застосовуються сучасні мультимедійні технології, інтерактивні засоби навчання (презентації, аудіолекції, спілкування викладачів і студентів у режимі онлайн тощо).

Для студентів спеціалізації «Українська мова і література» розроблено програми атестаційних іспитів, методичні вказівки для виконання курсових робіт та кваліфікаційних робіт. Проведення педагогічної та асистентської практик забезпечене відповідними програмами та базами, серед яких - Харківська гімназія №1, Харківська гімназія № 23, Харківська гімназія № 116, Харківський ліцей № 149, Харківська ЗОШ № 105, Харківська Маріїнська гімназія, Харківська спеціалізована школа № 119, Харківська ЗОШ № 104, Харківська ЗОШ № 78.

Кафедра керується стандартами вищої освіти та освітніми програмами для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації українська мова і література.

Запровадження нових спеціалізацій та ОПП

На початку 2020 року з ініціативи кафедри було розроблено й затверджено дві нові ОПП зі спеціальності 035 Філологія, а саме – «Українська мова і література, літературне редагування» та «Українська мова і література та англійська мова». Вони привабили увагу абітурієнтів і продовжують працювати для підготовки фахівців фахівців-філологів для різних сфер діяльності. Це є надзвичайно важливо як для успішного працевлаштування випускників, так і для потреб сучасного ринку праці. Ці ж завдання переслідувалися і при формуванні ОПП «Українська мова і література та українська мова як іноземна» для 2 магістерського рівня вищої освіти.

Запровадження нових навчальних дисциплін

Викладачами кафедри розроблена тематика курсів для формування індивідуальної траєкторії навчання студентів, ведеться укладання відповідних робочих програм. Минулого року було розроблено і введено до освітніх програм новий курс магістерського рівня «Історія українського літературознавства».

Дистанційне навчання

Усі викладачі кафедри опанували засоби для здійснення дистанційного навчання, а саме – успішно працюють на платформах Moodle та Googleclassroom,

Для проведення онлайн лекцій, практичних занять, кураторських годин використовуються такі платформи, як Zoom, Googlemeet, Facebookroom, Viber, Skype, а також створюються закриті групи в соціальних мережах (як правило, для наукових семінарів). Для проведення занять записуються аудіолекції, відеолекції з презентаціями, виготовляються презентації й т. ін.

Під час карантину було скориговано самостійну роботу студентів.

Кваліфікаційні роботи й атестаційні іспити

Кафедра керувала кваліфікаційними роботами 11 магістрів та 14 бакалаврів денної форми навчання. Захист кваліфікаційних робіт студентів продемонстрував здатність більшості випускників до самостійної дослідницької роботи. Під час атестаційного іспиту з історії української літератури студенти показали високі результати: усі 27 студентів склали іспит на «відмінно».

Підвищення кваліфікації, виконання плану стажувань

Проф. Матушек О.Ю. брала участь у міжнародному проєкті «„Hej sokoły” Polsko-ukrainskie relacje kulturowe okresu Romantyzmu jako narzędzie dla skutecznej promocji języka polskiego» і в його рамках пройшла курси підвищення кваліфікації в об'ємі 180 годин, 6 кредитів ECTS на кафедрі Міжкультурних досліджень Центрально-Східної Європи Варшавського університету.

Доц. Кремінська І. М., доц. Головка Л.Г., проф. Матвєєва Т.С. взяли участь у XIX Міжнародній школі-семінарі «Сучасні педагогічні технології в освіті» (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», 2 - 4 лютого 2022 р. (15 годин – 0,5 кредита ECTS).

Доц. Кремінська І.М. й доц. Головка Л. Г. пройшли Міжнародне підвищення кваліфікації (вебінар) для наукових, науково-педагогічних працівників ЗВО та працівників закладів середньої освіти на тему: «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD) В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ» 14.02-21.02.2022 р. (м. Люблін, Республіка Польща) (45 годин – 1,5 кредити ECTS). А також Міжнародне підвищення кваліфікації (Вебінар) на тему: «ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ХМАРНІ СЕРВІСИ В ОНЛАЙН НАВЧАННІ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ» 11.07.2022 по 25.07.2022 р. (м. Люблін, Республіка Польща) (45 годин - 1, 5 кредити ECTS).

Методична робота

На кафедрі працює методичний семінар, у якому обговорювалась проблема плагіату у студентських наукових роботах та проблема ефективності викладання української літератури.

Проф. Ісіченко Ю. А. (архієпископ Ігор) видав підручник з курсу «Історії української літератури X – XVI століть»: *Ісіченко Ігор. Середньовіччя. Ренесанс. XI-XVI ст.: Підручник для студентів філологічних факультетів університетів. Х.: Точка, 2021. 639 с.*

Борзенко О. І. протягом багатьох років пише й успішно видає підручники для закладів загальної середньої освіти. У минулому навчальному році з'явився його підручник:

Борзенко О. І. Українська література: підручник для 5 класу закладів середньої освіти. Х.: Ранок, 2022.

Кисіль В. В., Кремінська І. М., Антонович С. О., Ісіченко Ю. А., Головка Л. Г., Борзенко О. І. розробили курси для міжфакультетських дисциплін.

На кафедрі активно запроваджуються в навчальний процес відеопрезентації – під час лекційних і семінарських занять у межах навчальних основних курсів та спецкурсів «Історія української літератури: від давнини до XX ст.», «Літературне редагування», «Біблія і література», «Польська література», «Література для дітей та юнацтва» та ін.

Члени кафедри беруть участь у роботі районних та міських семінарів учителів-предметників, в організації районних і міських конкурсів «Учитель року» (Телехова О. П.).

Розміщення навчальної та методичної літератури в репозитарії університету

Усі навчальні дисципліни забезпечено електронними навчальними ресурсами (плани та програми, лекційні презентації, приклади екзаменаційних білетів). Вони представлені на кафедрі на електронних носіях і на сайті факультету.

Кафедра в інтернеті та соцмережах

Інформація щодо складу кафедри, її наукової, навчально-методичної роботи та подій виставляється на базі сайту філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна (адреса: <http://philology.karazin.ua/>), а також на сторінках «Кафедра історії української літератури Каразінського» та «Досвід викладання української літератури» у мережі FACEBOOK.

3. Наукова діяльність

Протягом 2021–22 року кафедряни опублікували **11 статей** у фахових виданнях України категорії Б. **3** – у закордонних виданнях, **5** – інших.

Кафедра працює над темою «Жанрово-стильові особливості української літератури Х-XXI століть».

Результати наукової роботи кафедри відображені в численних *статтях* і доповідях на конференціях різних рівнів.

Члени кафедри брали участь з доповідями у таких конференціях:

Міжнародна наукова конференція «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI-XVIII ст.» (Харків – Київ, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, 15-16.10.2021).

Всеукраїнська наукова конференція «Теоретичні та прикладні аспекти біографістики: до 160-річчя від дня народження Євгена Чикаленка» (Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 05.11.2021).

Міжнародний конгрес білорусистів / International congress of Belarusian studies (Каунас, Литва, Університет Вітовта Великого, 1-3.10.2021).

XX Сковородинівські читання (Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 7-9.10.2021).

Міжнародна наукова конференція «Берестейське поєднання 1596 року в контексті унійних процесів минулого та пошуку сучасних моделей церковної єдності» (Український Католицький Університет, 26.10.2021).

VIII науково-практична конференція, присвячена пам'яті театрознавця, педагога, публіциста Євгенія Русаброва (1955–2013) «Акторське мистецтво: історичні, теоретичні та методологічні аспекти» (Кафедра театрознавства, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревський, 5-6.11.2021).

Міжнародна конференція Ушкаловські читання «(НЕ)можливість канону: світова література / література українська» (ХНПУ ім. Г.С. Сковороди 12-13.11.2021).

Міжнародна науково-практична конференція «Феномен каяття та спокути в історії та художній літературі» Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 10.12.2021).

V Міжнародна науково-практична конференція «Зарубіжні письменники і Україна» (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 16-17.02.22).

VI Міжрегіональний науково-практичний семінар «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної філології» (Каферда слов'янських мов та зарубіжної літератури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 28.04.22).

Міжнародна конференція «П'ятнадцять славістичні читання» (Болгарія, Софія, Софійський університет імені Св. Климента Охридського Факультет слов'янських філологій, кафедра слов'янських літератур, 16-18.06.22).

Міжнародна наукова конференція «Від декомунізації – до дерусифікації» (Колегія Патріарха Мстислава, 21.02.22).

Міжнародна конференція «Київська митрополія в осягненні своєї ідентичності: від Берестейського єднання до проголошення патріархату» (Український католицький університет, 20.02.2022).

XI Всеукраїнська наукова конференція з міжнародною участю: «Academic and Scientific Challenges in the 21st Century: a CLIL Dimension» (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 18.03 2022).

Захист дисертацій, робота з аспірантами та докторантами

Кафедра сприяє успішному закінченню аспірантури та захисту кандидатських і докторських дисертацій. Цього року не було захистів дисертацій, 5 аспірантів продовжують навчання й провадять свої дослідження.

Кафедра успішно забезпечує викладання на III рівні навчання. Аспірантам денної й заочної форм навчання викладаються курси: «Парадигми сучасної філології», «Аксіологічний вимір ранньомодерного тексту», «Рецепція Біблії в українській літературі XIX–XX ст.», «Українська постмодерна проза», «Підготовка наукових публікацій».

Викладачі кафедри (Головко Л. Г., Матушек О. Ю., Кисіль В. В., Сподарець М. П.) здійснюють **керівництво** написанням роботи на ступінь доктора філософії.

Члени кафедри регулярно виступають експертами кандидатських дисертацій, готують відгуки на автореферати дисертацій та беруть участь у захистах як офіційні опоненти. Авторами відгуків на дисертації минулого року були проф. Борзенко О. І. й проф. Матушек О. Ю.

Участь членів кафедри у роботі спецрад, редколегіях наукових видань тощо

Члени кафедри беруть активну участь у роботі спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. У спецраді К.18.092.02 при Бердянському державному педагогічному університеті працює проф. Борзенко О. І.

Організація наукової роботи студентів та її результати

Члени кафедри здійснюють керівництво науковою роботою студентів у наукових семінарах та готують їх до участі у студентських наукових конференціях. Щороку студенти-семінаристи кафедри беруть участь у студентських конференціях, що організовуються філологічним факультетом і СНТ.

Зокрема, доц. Гноєва Н. І. підготувала до участі у Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Українська література в просторі культури і цивілізації» в Запорізькому національному університеті (25-27 лютого 2022 року) студентку групи ЛУ-41 Ластович А. Доповідь «Інтермедіальність повісті «Вертеп» А. Любченка» надруковано в інтернет-збірнику. Доц. Кремінська І. М. підготувала

до участі у I Мультидисциплінарній студентській інтернет-конференції «Мозаїка наукової комунікації» (м. Львів, 21 травня 2022 р.) студентку Колесникову А. група ЛУ-42. Доповідь «Образи потойбіччя у п'єсі Неди Нежданой «Коли повертається дощ»» надруковано у збірці «Мозаїка наукової комунікації»: зб. наук. пр. Львів, 2022.

4. Робота зі вступниками, профорієнтаційна активність, сприяння працевлаштуванню

Викладачі кафедри беруть активну участь у роботі МАН: консультують учнів та вчителів, які керують науково-дослідною роботою школярів, рецензують роботи, беруть участь в оцінюванні робіт як члени журі на районному й обласному рівнях. Доц. Сподарець М. П. працює у секції «Українська література» як член журі; проф. Матушек О. Ю. і доц. Антонович С. О. керують секцією «Фольклористика» на обласному конкурсі-захисті учнів-членів МАН.

На кафедрі постійно оновлюється інформація про працевлаштованих випускників і для працевлаштування випускників.

5. Міжнародне й міжвузівське наукове співробітництво

Науковці кафедри історії української літератури постійно підтримують творчі контакти з ученими Польщі та Литви. Зокрема налагоджено постійні зв'язки з Варшавським університетом (Кафедра міжкультурних досліджень Центрально-східної Європи). Ми працюємо над спільними науковими проєктами щодо спілкування між студентами й вивчення польсько-українських культурних взаємин. Зокрема, Кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Кафедра Міжкультурних досліджень Центрально-Східної Європи Варшавського університету успішно реалізували спільний проєкт Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej «Hej Sokoły! Polsko-ukraińskie relacje kulturowe okresu romantyzmu» з вивчення польської мови, літератури й культури (вересень, 2021), у рамках якого делегація студентів і викладачів Варшавського університету відвідала Харків. Були проведені відкриті лекції М. Гронцкої й Й. Гетки, захисти дослідницьких проєктів, розмовні клуби, лекції просто неба про українсько-польські стосунки періоду романтизму. У межах проєкту делегація Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна відвідала Варшавський і Вільнюський університети, де відбулися тематичні зустрічі й лекції.

Наслідком цього вдалого проєкту стало підписання угоди про наукову співпрацю між Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна й Варшавським університетом.

Цього року також підписані угоди про співпрацю у сфері науки й освіти між кафедрою історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та кафедрою української літератури та журналістики Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, а також – між кафедрою історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна й Громадською організацією «Культурно-видавничий проєкт «Читомо»».

Кафедра працює над академічною мобільністю викладачів, науковців та студентів.

6. Організаційна робота

Кафедра регулярно виступає організатором наукових конференцій. Зокрема, у минулому навчальному році ми стали співорганізаторами такого наукового заходу, як Міжнародна наукова конференція «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI–XVIII ст.» (Харків – Київ, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, 15–16.10.2021).

7. Виховна робота

Куратори регулярно проводять кураторські години, присвячуючи їх культурним подіям і відомим постатям.

Проблеми для вирішення:

1. Організувати рекламу ОПП, що готують спеціалістів для сучасного ринку праці. Запропонувати їх абітурієнтам і заповнити вакантні місця студентами на ОПП «Українська мова і література та українська мова як іноземна» (маг.), «Українська мова і література і літературне редагування», «Українська мова і література та англійська мова» (бак.).
2. Збалансувати навчальні плани нових і діючих ОПП.
3. Активізувати публікування статей у індексованих фахових виданнях.
4. Інтенсифікувати процес електронного документообігу, повністю перевівши туди протоколи, НМК, розклади, графіки, індивідуальні плани й т. н.
5. Активізувати міжнародну діяльність.
6. Звернути особливу увагу на дистанційну форму навчання та її технічне й методичне забезпечення.
7. Пожвавити роботу з аспірантами.
8. Звернути увагу на налагодження комунікації між студентом і потенційним працедавцем.
9. Провести низку заходів для ознайомлення студентів із засадами академічної доброчесності.

ПРО РОБОТУ ЗАВІДУВАЧА проф. Олени МАТУШЕК

1. Навчальна робота

Навчальне навантаження у 2021-22 році становило 600 годин. Протягом звітного періоду виконувала таку навчальну роботу:

- навчальний спецкурс «Біблія і українська література» (035 Філологія, денне відділення, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, магістри, II курс);

- спецкурс «Білоруська література» (035 Філологія, денне відділення, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, бакалаври, III курс);
- навчальний курс «Історія української літератури другої половини XIX століття» (035 Філологія, денне відділення, філологічний факультет, спеціалізація українська мова і література, бакалаври, II курс);
- навчальний курс «Історія української літератури другої половини XIX століття» (035 Філологія, денне відділення, філологічний факультет, спеціалізація польська мова і література, 061 Журналістика);
- викладала курс «Рецепція Біблії в українській літературі XIX – XX ст.» для аспірантки заочної форми навчання;
- брала участь у роботі комісії зі вступу до аспірантури;
- керувала роботою 2 аспіранток;

2. Методична робота

- відвідувала заняття викладачів;
- готувалася до аудиторних занять;
- підготувала НМК навчальних дисциплін.

3. Наукова робота

Виступила з доповіддю «Богородична тема у «Діаріуші» Афанасія Берестейського: між каноном та поза ним» на Міжнародній конференції Ушкаловські читання «(НЕ)можливість канону: світова література / література українська» (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 12-13 листопада 2021 року).

Виступила з доповіддю «Богородичний культ у Київській митрополії XVII століття» на Міжнародному конгресі білорусистів / International congress of Belarusian studies (Каунас, Університет Вітовта Великого, 1-3 жовтня 2021 р.).

Виступила з доповіддю «Покрова Богородиці в бароковій проповіді» на Міжнародній науковій конференції «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI-XVIII ст.» (Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Колегія Патріарха Мстислава, кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 15–16.10.2021).

• *Опублікувала статтю:*

Матушек О. «Лазар Баранович – патріарх Никон»: зміст і контекст діалогу // Збірник з Карнабідівських читань. Чернівці, 2021. Вип. 5. С.102–107.

- Керувала написанням дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 10.01.01 – українська література Макарадзе Христини Зурабівни (3 рік навчання) та Соколової Катерини Володимирівни (2 рік навчання).

4. Організаційна робота

- Була одним з організаторів Міжнародної наукової конференції «Мотиви стихійних лих і катастроф в онтології українських книжників XI-XVIII ст.» (Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, Колегія Патріарха

Мстислава, кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 15–16.10.2021)

- працюю у вченій раді факультету;
- проводжу засідання кафедри.

5. Виховна робота

- проводила профорієнтаційну роботу серед учнів-членів МАН;
- керую журі в секції «Фольклористика» та напрямком «Філологія» на обласному конкурсі-захисті учнів-членів МАН (2021).

6. Міжнародна діяльність

• налагоджувала співробітництво з Варшавським університетом, брала участь у підготовці документів для спільної програми, внаслідок чого Кафедра історії української літератури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна й Кафедра міжкультурних досліджень Центрально-Східної Європи Варшавського університету реалізували спільний проект Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej з вивчення польської мови, літератури й культури (вересень 2021).

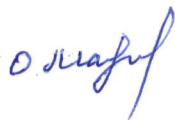
- За моєї участі відбулося підписання угоди про наукову співпрацю між Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна й Варшавським університетом.

7. Підвищення кваліфікації

Брала участь у міжнародному проєкті «„Hej sokoły” Polsko-ukrainskie relacje kulturowe okresu Romantyzmu jako narzędzie dla skutecznej promocji języka polskiego» і в його рамках пройшла курси підвищення кваліфікації в об'ємі 180 годин, 6 кредитів ECTS на кафедрі Міжкультурних досліджень Центрально-Східної Європи Варшавського університету.

Звіт затверджено на засіданні кафедри історії української літератури
Протокол № 14 від 14 липня 2022 року

Завідувач кафедри

Олена МАТУШЕК

В.о. декана філологічного факультету

Євгенія ЧЕКАРСВА